

Asia: VN/724/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista

Asumisneuvonnan nykytila

Millaista asumisneuvontaa toimialueellanne on saatavilla?

Helsingin, Vantaan ja Espoon kaupunkien asumisneuvontahankkeet, lisäksi Y-säätiön, setlementtiasuntojen ja NAL asuntojen omille asukkaalleen suunnatut asumisneuvontapalvelut sekä yhdistyksen (Vailla vakinaista asuntoa ry) oma asunnottomille ja välittömässä asunnon menettämishetkellä oleville ihmisille suunnattu palvelu.

Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?

Asumisneuvonnan resursseja olisi alueellisesti koordinoitava, jotta sen tarpeessa olevat ihmiset ohjautuisivat heille sopivaan palveluun, ja olisi selkeä taho johon palvelun tarvisijat voivat ottaa yhteyttä saadakseen tietoa saatavilla olevista palveluista. Asumisneuvontapalveluja pitäisi kehittää siten että kaikilla tarpeessa olevilla ihmisillä olisi oikeus saada palveluja, tällä hetkellä ARA rahoitetuissa asunnoissa asuvat ihmiset saavat palveluja paremmin. Lisäksi esim. Helsingin kaupungin asumisneuvontapalvelun asiakkaista 90% on maahanmuuttajataustaisia, joka herättää kysymyksen palvelun kohdentumisesta, ja millä kriteereillä alueellinen sosiaalityö ja vuokratilayhtiöt ohjaavat asiakkaita palveluun.

Mikä on organisaationne oma rooli asumisneuvonnassa?

Yhdistys tuottaa asunnottomille ja välittömässä asunnon menettämishetkellä oleville henkilöille matalan kynnyksen asumisneuvontaa joka sisältää tilanneselvityksen, eri asumismahdollisuuksien kartoittamisen ja ohjauksen sekä neuvonnan (myös hakemusten täyttämistä ja lausuntoja). Yhdistyksen pääasiallinen toimialue on Pääkaupunkiseutu, puhelinneuvontaa voi saada koko Suomen alueella. Tapaamiskertoja on vuonna 2021 ollut 489, puhelimitse annettua neuvontaa 900 kertaa. Palvelua on käyttänyt arviolta n. 250 - 300 eri henkilöä. Asunnottomia neuvonnan asiakkaista oli 405, asunnottomuusuhan alla olevia 47 ja pysyvästi asuvia 5.

Lain tavoitteet

Miten hyvin esitysluonnos onnistuisi arvionne mukaan parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta toimialueellanne tai yleisesti?

Koska uuden rahoitusmallin mukaista avustusta voi saada vain palveluun joka tavoittaa myös muut kuin ARA rahoitetuissa vuokra-asunnoissa asuvat ihmiset, tulee se ainakin jonkinverran laajentamaan palveluun oikeutettujen ihmisten piiriä. Esitysluonnos ei kuitenkaan sisällä varsinaista veloitetta tai vastuuta millekkään taholle tarjota asumisneuvontaa, eikä ihmisille lakiluonnoksen mukaan synny oikeutta saada asumisneuvontaa. Asumisneuvonnan saatavuus on jatkossakin riippuvainen siitä miten ja ketä paikalliset toimijat ohjaavat asumisneuvonnan piiriin, tai saako ihminen jotain kautta tietoa saatavilla olevasta palvelusta. Rahoituksen kasvun myötä kunnallista palvelua tulee olemaan enemmän saatavilla, mutta myös kohderyhmä kasvaa. Erityisryhmille suunnattu järjestölähtöinen toiminta tulee jatkossakin olemaan STEA avustusten varassa, mutta toisaalta Lakiesitys mahdollistaa tämän toiminnan rahoittamisen STEA avustuksilla.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan onnistuisi edistämään asumisneuvonnan laajentamista kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta?

Esitysluonnos kannustaa rahoituksen myöntämiskriteerien avulla laajentamaan asumisneuvonnan piiriin myös yksityisissä vuokra- ja omistusasunnoissa asuvat ihmiset, mutta se ei määrittele oikeutta saada asumisneuvontaa, eikä siitä vastuussa olevaa tahoa. Ainoastaan rahoitusta saavat palvelun tuottajat ovat ARAn koordinoinnin piirissä, ja alueellista palvelujen saatavuutta ja laatua seuraavaa tahoa ei ole nimetty. Jää puhtaasti paikallisen tasoin vastuulle, kerätäänkö tietoa palvelun saatavuudesta, ja onko alueella tarjolla olevista palveluista mahdollista saada tietoa yhdestä paikasta

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan mahdollistaisi erityisten asukasryhmien (mm. nuoret, maahanmuuttajat) tarpeisiin vastaamisen?

Erityisryhmien asumisneuvonta ja sen rahoitus olisi jatkossakin järjestöjen ja yhteisöjen vastuulla ja STEA rahoituksen varassa. Resurssit tuskin tulevat kasvamaan, jatkossa nähdään, säilyvätkö ne ennallaan. Toiminnan kehittämistä esitysluonnos ei tue.

Vaikutukset alueellanne

Millaisia vaikutuksia esityksellä olisi organisaatiossanne järjestettävään asumisneuvontaan tai asumisen ohjaukseen ja sen rahoitukseen?

Tilanne säilyisi kutakuinkin ennallaan, jos STEA rahoituksessa ei tapahdu suuria muutoksia.

Järjestettäisiinkö asumisneuvontaa jatkossa arvionne mukaan (a) kunnan omana työnä vai (b) ostopalveluna (minkä tahojen kanssa)?

Pääosa suuremmista kunnista (ainakin pääkaupunkiseudulla) järjestää todennäköisesti toiminnan itse. Nähtäväksi jää, miten paljon kuntien/hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden resursein niukkuus ja työpaine ohjaavat asumisneuvontapalveluiden resurssija asiakasryhmille, joita sosiaalipalvelut pyrkivät priorisoimaan. Tällainen kehitys taas johtaa siihen, että palvelu ei ole kaikkien ihmisten tasa-arvoisesti tavoitettavissa.

Avustuksen käyttötarkoitukset

Asumisneuvonta Suomessa -selvityksen (2019) mukaan ARA-kantaa koskevat valtionavustukset (0,9 miljoonaa vuosittain) ovat kattaneet 11 % asumisneuvonnan kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2022

myönnettävissä on 3 miljoonaa euroa, joka kohdennetaan asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Nyt lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 alusta lähtien myönnettävissä olisi 4 miljoonaa euroa, josta voitaisiin avustusta kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Kannatatteko tätä ratkaisua vai tulisiko avustusta jatkossakin myöntää vain uuteen asumisneuvontapalveluun ja asumisneuvontapalvelun laajentamiseen tai kehittämiseen? Miksi?

Avustusta ei ole järkevää kohdentaa vain uusille palvelumuodoille, koska silloin aikaisempia toimivia palveluja jää ilman rahoitusta. Pahimmillaan tämä johtaa siihen että samaa verkostoitumis- ja toimintamallien kehittämistyötä tehdään kahteen kertaan. Järkevintä on ohjata rahoituksen avulla siihen, että olemassaolevia palveluja kehitetään siten että aikaisemmin palveluiden ulkopuolelle jääneet ryhmät otetaan palvelun piiriin ja palvelun saatavuutta parannetaan. Alueellista koordinaatiota asumisneuvonnan pirstaleisuuden takia pitäisi myös rahoituksellisesti tukea

Vapaa sana

Mitä muuta haluatte lausua esitysluonnoksesta? Tässä voi myös antaa mahdolliset pykäläkohtaiset kommentit.

-

Tiivola Sanna

Vailla vakinaista asuntoa ry - Jussi Lehtonen Matalan kynnyksen- ja asumispalveluiden päällikkö